

*Werktoondergroep
et Kyzbeel*

LEERREDE

VAN

Ds. J. OVERDUIN

gehouden bij gelegenheid van de her-
denking van het 50-Jarig bestaan der
Gereformeerde Gemeente te Lisse op
— 6 September 1915. —

Vooraf met een kort overzicht
der Geschiedenis van de
Gereformeerde Gemeente
:- te Lisse. -:

VOORBERICHT.

De gegevens voor dit boekje zijn verkregen: 1e. door mondelinge mededeelingen van personen, die de wordings-geschiedenis geheel hebben beleefd; 2e. uit de mondelinge overleveringen van personen, wier ouders bij de geschiedenis ten nauwste betrokken waren; en 3e. uit de rede van Ds. J. OVERDUIN, gehouden op 6 Sept. 1915 ter herinnering van her feit der stichting, naar aanleiding van Ef. 2 vs. 20: »Gebouwd op het fundament der Apostelen en Profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen«.

Het doel dezer uitgave is, om de heerlijke geschiedenis, die de Ger. Gemeente in de eerste 50 jaar deed geworden, aan de vergetelheid te ontrukken. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de rede van Ds. OVERDUIN te stenografeeren en te drukken, maar de stenografist kon de rede niet geheel verstaan. Daarom werd van dit plan afgezien en het tegenwoordige plan uitgevoerd.

Het gaat hier niet om personen te verheerlijken, evenmin is winstbejag het doel, neen, maar we willen trachten den Heere, die de Geref. Gemeente deed ontstaan, die eere te geven, die Hem daarvoor toekomt en mocht er een ruime afname plaats hebben, zoodat meer ontvangen dan uitgegeven wordt, dan stellen we de baten beschikbaar voor de armen te dezer plaatse.

Mocht de Heere ons nog bekwamen, om tot Zijn eer te schrijven, dan zal er zeker een geestelijken zegen aan verbonden worden en ook een stoffelijke.

Dat schenke de Heere uit genade om Jezus Christus' wil, die de uiterste hoeksteen is, waarop ook het gebouw der Geref. Gemeente rust.

De Schrijver.

LISSE, 7 September 1915.

P.S. Voor kleine op- of aanmerkingen houdt de Uitgever zich aanbevolen, teneinde deze in een eventueele 2de oplage zooveel mogelijk te herstellen.

L. L.

De Kerkeraad der Geref. Gemeente deed een goed werk om op 6 September 1915 een dankstond te houden. Immers in Ps. 78 vs. 4 tot en met 7 staat zoo duidelijk onze roeping in dezen: Wij zullen het niet verbergen voor hunne kinderen, voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des Heeren, en Zijne sterkheid, en Zijne wonderen, die Hij gedaan heeft. Want Hij heeft een getuigenis opgericht in Jäcob, en een wet gesteld in Israël, die Hij onzen vaders geboden heeft, dat zij ze hunnen kinderen zouden bekend maken, opdat het navolgende geslacht die weten zoude, de kinderen, die geboren zouden worden, en zouden opstaan en vertellen ze hunnen kinderen; en dat zij hunnen hoop op God zouden stellen, en Gods daden niet vergeten, maar Zijne geboden bewaren.

Niet alleen de drie personen (JAN SEGERS, Oude MIJNDERS en Echtgenoot), die nu nog in leven zijn, mogen de wonderen vergeten die de Heere gedaan heeft, maar ze zijn ook schuldig ze aan het nageslacht te vertellen, opdat dat nageslacht de daden des Heeren niet vergete.

De tijd, waarin de Heere de verstrooide schapen van Zijn kerk bijeen wilde verzamelen, was voor Lisse een zeer droeve tijd. De burgerlijke gemeente telde niet meer dan 2000 zielen, die in hoofdzaak in twee kerken thuis behoorden. Er was toen een groote Roomsche-Katholieke kerk en een Hervormde kerk. De eerste lag en ligt nog verzonken in on- en bijgeloof en in de Hervormde kerk stond destijds Ds. KOOI, die in zijn preeken de moderne richting voorstond. Daarbij kwam nog het diep zedenverval, hetwelk misschien zijn oorzaak mede had in de aanwezigheid van veel polderwerkers, die bij de droogmaking der Haarlemmermeer werkzaam waren. De Zondagen werden dan ook niet doorgebracht in de Godshuizen of in de gezelschappen van Gods volk, maar het was meestal een ledige kerk en een volle herberg, waar door drinkgelagen en biljartspel de Naam des Heeren vreeslijk gelasterd werd. Niet zelden werd de Zondag besloten met een hevige vechtpartij.

Is het dan geen wonder, vragen we U, dat Lisse nog bestaat? Is het geen dubbel wonder, dat de Heere zich nog ontfermde over een plaats als Lisse, om daar een gemeente te willen stichten, waar Hij naar Zijn Woord gediend zou worden?

Het blijkt zoo zonneklaar, dat de Heere de goede Herder is, die zijn verstrooide schapen bijeen verzamelt en dikwijls op zulk een wonderlijke wijze.

Of er omstreeks het midden der 19de eeuw nog van Gods volk in Lisse waren, weten we niet zeker, maar wel weten we dat de Heere ze er bracht. Een achttal uit alle oorden des lands kwamen hier in Lisse wonen. Van allen weten we niet evenveel. Toch willen we ze allen even noemen en bespreken.

In Vleuten woonde een boer H. v. VOORST genaamd. Zoekende naar een boerderij, gelukt het hem om de boerderij te huren, die bij het Keukenhof behoorde en het eigendom was van BARON VAN PALLANDT.

Bedoelde BARON VAN PALLANDT was een vriend van den Baron te Vleuten, bij wien v. VOORST diende. Omdat er zich geen huurders voor de boerderij opdeden, presenteerde Baron v. PALLANDT zelf de bedoelde boerderij aan bedoelden v. VOORST. Deze echter durfde den stap niet aan, omdat het slecht land was, maar zijn toenmalige Heer en Baron v. PALLANDT, beloofden beiden hunne medewerking. Meermalen schold de Baron de huur aan v. VOORST kwijt, want H. v. VOORST werd door zijn heer geëerd om zijns werks wil. Hij moet een bekwame boer geweest zijn, door wiens zorg het verarmde land in vruchtbaar bouwland werd omgezet. In kerkelijk standpunt verschilde hij nog al van zijn heer. H. v. VOORST behoorde tot de Geref. Gemeente onder 't Kruis, en kerkte daarom steeds in Noordwijk aan Zee. Baron v. PALLANDT behoorde tot de Herv. Kerk te Lisse, en was een goed vriend van Ds KOOI, zoowel als de Barones, maar zij was vijandiger in haar optreden tegenover anders denkende.

Te Heemskerk bij Uitgeest woonde een tuinbaas, G. SEGERS genaamd, de grootvader der tegenwoordige ouderling G. SEGERS, die op de buitenplaats »Bijenlust« zijn Goddelijk beroep uitoefende. Maar wat gebeurt? Zijn Mevrouw, wordt weduwe en vertrekt tijdelijk naar Zwitserland. Daar echter treedt ze opnieuw in 't huwelijk en vestigt zich daar nu metterwoon. De buitenplaats »Bijenlust« komt onder den hamer en gaat aan een anderen eigenaar over. De nieuwe eigenaar weigert echter zijn tuinbaas in dienst te houden, omdat SEGERS een te groot gezin had. De vroegere mevrouw plaatst een advertentie. Baron VAN PALLANDT schrijft er op en na eenigen tijd mag de oude tuinbaas G. SEGERS zich in een nieuwen baas verheugen en vestigt zich nu als tuinbaas op Keukenhof te Lisse. Zijn kerkelijk standpunt was geen bezwaar, doch zou het

wel *worden*. Hij behoorde tot de Herv. Kerk en in der beginne ging dan ook baas G. SEGERS trouw ter kerk bij Ds. Kooi, maar al ras kon hij zich daar niet thuis gevoelen. De waarheid werd niet zuiver gebracht en daarom verzuimde hij zoo nu en dan al eens. Onder 's Heeren aanbiddelijke voorzienigheid maakte de nieuwe tuinbaas na eenigen tijd kennis met H. v. VOORST. In den beginne dacht G. SEGERS, dat v. VOORST tot de R. K. Kerk behoorde, maar bij gelegenheid, dat bij v. VOORST een kind geboren was, en over doopen gesproken werd, bemerkte G. SEGERS, dat v. VOORST niet Roomsch was, maar tot de Geref. Gemeente onder 't Kruis behoorde. Van dien tijd af dagteekent de vriendschap, die er bestaan heeft tusschen H. v. VOORST en G. SEGERS. Die vriendschap werd des te inniger toen ze bemerkten, dat ze in geestelijk denken één waren, hoewel ze kerkelijk verschilden. Het duurde nu ook niet lang, of baas SEGERS ging al eens mee naar Noordwijk om bij Ds. NOORDUIN te kerken. Meer dan eens werd hem door Baron v. PALLANDT verzocht dit te laten, en ging baas SEGERS dan weereens bij Ds. Kooi ter kerk. Maar als de Heere werkt, wie zal het keeren. Daar krijgt baas SEGERS op zekeren keer met kracht het woord in zijn ziel: Is de Heere God, dient Hem en is Baäl God, dient dan hem alleen! En nu was het met baas SEGERS twijfelen uit. Ziende op het gebod en blind voor de toekomst, bedankt SEGERS als lid der Hervormde Kerk te Lisse en sluit zich aan bij de Geref. Gemeente onder 't kruis te Noordwijk aan Zee. Maar nu was het ook gedaan met SEGERS als tuinbaas op Keukenhof. Van Baron VAN PALLANDT, wel zeker opgehitst door de Barones, daar de Baron zelf zeer goedig was, krijgt SEGERS aanzegging dat hij binnen eenige weken Keukenhof moet verlaten en een andere werkkring zoeken. Kennelijk heeft de Heere hem gezegend en zijn weg voerspoedig gemaakt. 't Ging met hem als met de kinderen Israëls, toen ze uit Egypte togen: Met geld en goed overladen, ook mede van den Baron, verliet hij ter bestemder tijd Keukenhof en vestigde zich aan den Heereweg— Oosteinde in het huis thans bewoond door L. DE VRIES welk huis met tuin op wonderlijke wijze zijn eigendom werd. Daar begon hij groenten te teelen voor den verkoop en voorzag verder in zijn onderhoud door te gaan tuinieren bij de burgers. Doch — hoewel v. Voorst en SEGERS geen bureu meer waren, toch ontmoetten zij elkaar nog veel, tot beider eeuwig heil en zegen.

En zooals het altijd met Gods kinderen gaat, ze zoeken

elkaar steeds op, zoo was het ook hier. Zoo langzamerhand breidde de vriendenkring zich uit.

In de Haarlemmermeer woonde een winkelier, NEUTEBOOM geheeten. Deze was een helder ingeleide Christen. Hij was afkomstig van Benthuizen en behoorde tot de Ledeboeriaansche Gemeente.

Dit was ook het geval met een zekeren J. v. AALST, van beroep graanhandelaar. Deze twee vrienden hielden ook veel gemeenschap met elkaar en kwamen ook in kennis met H. v. VOORST en G. SEGERS.

Bij dit viertal voegden zich ook nog twee personen, die tot de Christ. Afscheide kerk behoorden. Het waren G. MIJNDERS, de vader van den tegenwoordigen diaken der Geref. Gemeente, die van beroep metselaar was en van Hillegom afkomstig en een zekere J. P. MOOLENAAR van beroep kleermaker. Deze beiden wandelden 's Zondags naar Rijnsburg om te kerken bij de Chr. Afscheidenen.

En om nu niet één uit den vriendenkring te vergeten, willen we ook nog noemen THOMAS VENEKOERT en ABRAM FAAS. Beiden behoorden tot de Hervormde kerk, uit Zeeland afkomstig, maar konden het onder Ds. KOOI ook niet vinden. Zij bleven thuis en lazen een predikatie.

De Goede Herder wist echter deze verstrooide schapen te Lisse bijeen te brengen. Eerst vergaderden zij alleen des Zondagsavond bij den een of anderen broeder aan huis, lazen dan een predikatie, waarbij dan gewoonlijk NEUTEBOOM voorging. Al spoedig had men opgemerkt, dat deze broeder veel gaven van den Heere had ontvangen, meer dan een der anderen. Daarbij was hij van middelbaren leeftijd, zoodat hij zoo wel om het een als om het ander verzocht werd geregeld voor te gaan. Deze bijeenkomsten werden door den Heere zeer gezegend, zoodat de broeders steeds gesticht werden. Langzamerhand begon men de vrouwen en kinderen mee te brengen en besloot men, om 's Zondags niet meer zoo her en derwaarts heen te dwalen, maar 's morgens zoo wel als 's avonds, te vergaderen. De broeders en zusters werden gesticht, maar dat was niet genoeg. De begeerte om ook anderen te stichten werd levendiger en daarom werd voorgesteld, om geregeld bij den ouden G. SEGERS te vergaderen, welke zijn huis gaarne daarvoor wilde dienstbaar stellen. Maar de vrees, dat het een enkele begeerige ziel eens mocht afschrikken om zoo'n particulier huis binnen te gaan, deed besluiten een gebouwtje te zetten, om dan daarin te vergaderen.

De oude heer G. SEGERS werd alweer bereid verklaard een stukje grond voor dat doel af te staan. Op de plaats waar nu de pastorie der Geref. Gemeente staat, zette men een gebouwtje, dat zoo ingericht werd, dat er gemakkelijk twee woonhuisjes van gemaakt konden worden, indien het als kerk niet opnam. De oude v. VOORST gaf wat geld op Hypotheek, SEGERS, verkocht een stukje grond en zoo zorgde de Heere dat er een eenvoudig gebouwtje kwam, waarin men 's Zondags kon vergaderen. Maar ziet — pas was dit gereed, of een bittere teleurstelling was voor de broeders en zusters noodig. Men had zoo zijn hoop gevestigd op broeder NEUTEBOOM. Van hem was het voorstel uitgegaan om een eigen gebouwtje te stichten, op hem berustte bij de godsdienstoefening de leiding, van hem was aller verwachting. Maar ziet de Heere zou den broeders leeren, om van menschen af te zien en alleen op Hem te zien. Br. NEUTEBOOM werd door den dood weggenomen. Weg de voorganger, weg de man, die den weg wees, weg den vurigen bidder, weg — alles weg. Zoo zullen de broeders wel getreurd hebben. Maar de Heere maakte het ook hier weer wel. Br. SEGERS, die nog steeds de vrijmoedigheid om voor te gaan miste, en steeds nog erg bekrompen leefde, kwam tot ruimte en de Heere gaf vrijmoedigheid tot het openbaar gebed. De Heere neemt dikwijls het eene weg, om het andere er voor in de plaats te geven. Zoo was het ook hier. Maar nu br. NEUTEBOOM hun door den dood ontviel, toen gordde de Heere de brs. SEGERS en v. VOORST met gaven en vrijmoedigheid, zoodat deze broeders nu wat naar vóór traden en de leiding in handen namen. Zeker wel in den Naam en de kracht des Heeren. Welnu! zij werden voorspoedig gemaakt in de uitvoering van hun plan.

Op 25 Mei 1865 trad voor de kleine schare op Ds. EICHORN van Haarlem, om het nieuwe gebouw in gebruik te nemen. Wat een blijdschap voor de kleine kudde, een kerkje te bezitten, voor ieder toegankelijk, en waar men ongestoord Gods Woord kon lezen en waar de broederband des te sterker gevoeld werd.

Toch was ook deze vreugde niet onvermengd, want al spoedig gevoelde men, dat men met al de weldaden nog van groote weldaden verstoken bleef. De Sacramenten n.l. werden niet bediend, geen Avondmaal des Heeren, geen bediening van den H. doop. De Heere bond den broeders het gemis daarvan zoo krachtig op de ziel, dat men naar middelen ging zoeken, om ook die gebreken te herstellen.

Men ging aan het onderhandelen met de Ledeboeriaansche Gemeente van Leiden en scheen het eerst, alsof de pogingen gezegend zouden worden, zoodat een aansluiting bij de Gemeente van Leiden zou plaats hebben, de Heere had het anders beschikt en de onderhandelingen werden afgebroken en van vereenigen met de Leidsche Ledeboeriaansche Gemeente kwam helaas niets. Maar was deze poging mislukt, de begeerte lag er en de Heere gaf uitkomst.

Den 4den September 1865 bracht de Heere Ds. KLOPPENBURG van Oud-Vosmeer naar Lisse om daar voor de kleine Gemeente op te treden. Aan bedoelde predikant werd de begeerte der kleine schare meegedeeld en hem om raad gevraagd. Den volgenden dag gingen een paar broeders met Ds. KLOPPENBURG naar Haarlem om met Ds. EICHORN de mogelijkheid te bespreken, om te vereenigen met de Geref. Gemeente onder 't Kruis. En deze poging gelukte. Ds. KLOPPENBURG kreeg van Ds. EICHORN volmacht, om te Lisse een gemeente te stichten, wat reeds den volgenden dag geschiedde. Naar aanleiding van 2 Cor. 1 vs. 21 en 22. »Want nademaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zoo heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der prediking zalig te maken die gelooven; overmits de Joden een teeken begeeren, en de Grieken wijsheid zoeken,« werd de kerk geconstitueerd en traden 22 personen tot de Gemeente toe. Ziedaar het begin van de tegenwoordige Geref. Gemeente: 12 mannen en 10 vrouwen. En 't zal den lezers, dunkt me, aangenaam zijn, om de namen te weten van hen, die door leven en belijdenis wilden toonen, dat ze den Heere wilden dienen naar Zijn Woord. Enkele dier broeders zijn reeds overgegaan van de strijdende kerk naar de triompherende. Welnu dan! hier volgen de namen: H. v. VOORST SR. en Echtgenoot, H. v. VOORST JR.* en C. v. VOORST, Mej. NEELTJE v. VOORST en MARRIGJE v. VOORST, G. SEGERS SR. en echtgenoot, G. SEGERS JR. en echtgenoot, JAN SEGERS* en Mej. HENRIETTE SEGERS, G. MIJNDERS SR. en echtgenoot, G. MIJNDERS JR.* en echtgenoot*, J. v. AALST en echtgenoot, J. P. MOOLENAAR en echtgenoot, ABRAM FAAS en THOMAS VENECOERT.

Uit dit ledental werd een kerkeraad gekozen van 4 personen; n. l. G. SEGERS SR. en H. v. VOORST SR. werden tot ouderling gekozen en de brs. J. v. AALST en G. MIJNDERS JR.*

*) De met een sterretje gemerkte zijn nog in leven.

de tegenwoordige oude MIJNDERS werden tot het ambt van Diaken geroepen. Denzelfden avond (6 Sept.) werden de broeders ook bevestigd in het ambt en mocht de Gemeente het genoegen smaken, om den H. Doop bediend te zien aan 2 kinderen der gemeente. Wat een zegeningen en weldaden! Als de Heere werkt, wie zal het keeren! Voorzeker heeft de Gemeente dien avond wel gezongen:

Wat zal ik met Gods gunsten overlaân,
Dien trouwe Heer voor Zijn gena vergelden?

En daar was reden voor!

Niet alleen, dat men nu een eigen kerkgebouw had, met een eigen kerkeraad, niet alleen dat de sacramenten nu bediend werden, maar de begeerte, om een eigen leeraar te mogen hebben, kwam nu weer op den voorgrond. En zeker wel hebben toen den broeders den Heere aangeloopen als een waterstroom om toch ook een dienstknechtje te mogen ontvangen. Welnu! ook die gebeden zijn verhoord en zeker wel spoediger dan men verwacht had. Want werd 6 Sept. 1865 de kerk geconstitueerd, reeds 13 Dec. van hetzelfde jaar ontvingen de broeders een eigen voorganger in student MEULEBRUGGE. Deze diende als oefenaar de Gemeente en met zeer veel zegen mocht deze broeder hier te Lisse arbeiden. Gaandeweg voegden zich steeds meer leden bij de Gemeente, zoodat het Kerkgebouw spoedig te klein bleek, om al de leden een behoorlijke plaats te geven. Wat al smaad en verachting hebben die eerste broeders moeten ondervinden, hoe bespottelijk werden die broeders met hun kerkje voorgesteld en toch — de Heere toonde meer dan eens, dat Hij de harten kan neigen als waterbeken. Wie heeft niet onzen ouderling TROMP gekend. Wie weet dan ook niet, hoe die broeder tot de Gemeente is overgekomen. Kwam hij den eersten keer zooals velen uit nieuwsgierigheid, het duurde niet lang, of de Heere greep dien broeder in het hart, en stelde hem later 29 jaar lang tot steunpilaar in dezelfde Gemeente, die hij eerst verachtte. En zoo zouden er meer voorbeelden te noemen zijn die bewezen, dat oefenaar MEULEBRUGGE met veel zegen gearbeid heeft aan de uitbreiding van de tegenwoordige Geref. Gemeente. Ofschoon later bleek dat ook Gods knechten niet zonder gebreken zijn, en weer kunnen afdwalen.

Had men het gebouwtje zóó ingericht, dat het gemakkelijk ingericht kon worden tot twee woonhuisjes, zoo de pogingen

der broeders mislukten, niemand kon toen vermoeden, dat er werkelijk twee woningen van gemaakt zouden worden, en toch de pogingen wel degelijk gelukten. Want door de groote uitbreiding der gemeente werd men verplicht een grooter kerkgebouw te zetten en men maakte van het oude kerkje een Voorgangers- en Kosterwoning, maar daar tegenaan een nieuwe kerk. En dat ging zoo verrassend vlug, dat men het tot de onmogelijkheden zou gerekend hebben om zulks te voorspellen. Juist een jaar na de inwijding van het eerste kerkje werd het grootere gebouw in gebruik genomen. Ds. ENGELBERTS van Zutphen sprak bij die gelegenheid een woord naar aanleiding van Ezra 6 vs. 5: Daartoe zal men ook de gouden en zilveren vaten van het Huis Gods, die Nebukadnezar uit den Tempel, die te Jeruzalem was, heeft weggevoerd en naar Babel gebracht, wedergeven, dat ze gaan naar den Tempel, die te Jeruzalem is, aan zijne plaats, en men zal ze afvoeren naar het Huis Gods. O, o. wie had dat kunnen denken? Wat handelt de Heere toch wonderlijk en wie kan Gods wijs beleid doorgronden. Wat moet het dien ouden broeders te moede geweest zijn onder al die weldaden en zegeningen, en we mogen wel aannemen, dat ze den Heere de eer gegeven hebben, om Hem zodoende in zijn eigen werk te verheerlijken.

Maar laten we verder gaan.

Was het voor de broeders den eersten tijd een tijd van woorspoed en zegen, ook de tijden van schijnbaren tegenspoed en teleurstelling braken voor de gemeente aan.

Den 11en Juli 1869 zaten ze voor 't laatst onder het gehoor van hun geliefden oefenaar. Hij sprak een woord van afscheid, niet omdat hij naar een ander deel van 's Heeren wijngaard geroepen werd, maar hij nam afscheid, omdat hij zich onttrok aan de Gemeente. Er had n.l. eene vereeniging in den lande plaats van de kruisgemeenten en de Chr. afgescheidenen. Met die vereeniging konden de broeders te Lisse niet meegaan, maar hun voorganger wel. Daarom nam hij afscheid en ging heen. De gemeente te Lisse nam toen den naam aan van Geref. Gemeente en heeft dien naam ook behouden, nadat er later eene vereeniging van de Geref. Gemeenten plaats had met de Ledeboeriaansche gemeenten, tezamen een 60-tal. In hoofdzaak zijn die 60 gemeenten gelijk, maar in een opzicht blijft er verschil bestaan. Gebruiken de Geref. Gemeenten bij de godsdienstoefeningen de psalmen naar de nieuwe berijming, de Ledeboeriaansche gemeenten houden

nog vast aan de oude berijming, n.l. de berijming naar Petrus Dathenus. De laatsten konden er niet toe komen, om de nieuwe berijming in te voeren, omdat deze door den Staat der kerk werden opgedrongen en stelden zij de psalmen op één lijn met de gezangen.

Sinds student MEULEBRUGGE was weggegaan, bleef de gemeente herderloos en ook zonder voorganger tot 3 Jan. 1872. Toen, ja, toen was het weer 's Heeren tijd. Toen werd DIRK WIJTING de kerkmeester der Geref. Gemeente als oefenaar en voorganger der gemeente aangesteld. Vier jaar lang mocht de gemeente door dezen broeder bearbeid worden, maar ook deze broeder onttrok zich in 1876 aan de gemeente en vertrok naar Goes. Weer was de gemeente herderloos. Weer moest uitgezien worden naar een anderen voorganger.

In 1878 werd Ds. FRANSEN, predikant te Kampen, uitgenoodigd om voor de gemeente te Lisse op te treden, welke uitnoodiging door Zijn Eerwaarde werd aangenomen. Tevens bediende hij op dien dag de Sacramenten. Wat een vreugde wat een genot, om een dienaar des Heeren te hebben, die ook de Sacramenten mocht bedienen. Geen wonder dan ook, dat men in 1879 een beroep uitbracht op Ds. FRANSEN. Maar helaas! een teleurstellend antwoord werd gegeven. Ds. FRANSEN bedankte. Het was nog 's Heeren tijd niet. Zijn Eerwaarde dacht toen zeker ook niet, dat hij toch nog wel eens naar Lisse zou moeten, om daar in 's Heeren wijngaard te arbeiden. Och! wie onzer kent den weg, dien hij te gaan heeft. Gelukkig de mensch, die met een geloovig hart mag zingen:

Gij hebt, o, Albestierend Koning
De plaats bestemd van ieders woning,
Den kring, waarin hij werken moet.

Dan zal hij ook, waar God hem ook plaatst, zijn weg met vreugde gaan en zijn werk met lust doen! En zoo brak dan de tijd aan, die door God bestemd was, om Ds. FRANSEN naar Lisse te zenden.

In 't voorjaar 1886 bracht de gemeente opnieuw een beroep uit op Ds. FRANSEN en nu kon Zijn Eerwaarden niet bedanken. Hij nam het beroep aan en sprak op 28 Maart zijn intree-rede uit. 's Heeren tijd blijkt altijd de beste tijd, want ook Ds. FRANSEN mocht nu te Lisse met veel zegen arbeiden. Het was voorwaar voor dien Leeraar, die met zoo veel ernst en geloofsovertuiging zijn taak opvatte, geen ge-

makkelijke werkring. Zoo langzamerhand hadden verscheidene leden dien verderfelijken, Godonteerenden anti-nomiaansche geest aangenomen en met kracht trad Ds. FRANSEN tegen dien geest op. En 't mocht hem gelukken onder 's Heeren zegen bij velen dien geest uit te bannen, wat voorzeker niet zonder veel arbeid en gebed geschieden kon. 't Was voor Lisse's Gemeente een zegen, om een predikant te hebben als Ds. FRANSEN. De Gemeente breidde zich dan ook verbazend snel uit. Uit Hillegom, uit Vennep, uit Oost en West, uit Noord en Zuid verzamelde de Heere de vrienden der waarheid en verenigde ze te Lisse, in de Geref. Gemeente. Een groote opwaking had er plaats, en velen sloten zich aan de Geref. Gemeente aan. En was dit én voor Ds. FRANSEN, én voor den kerkeraad een verblijdend teeken, toch kwam de Gemeente nu weer voor een groote moeilijkheid te staan. Het tweede kerkgebouw werd al weer te klein en men besloot een grootere kerk te bouwen. En reeds 6 Febr. 1889 werd dit nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen, welk gebouw er nog staat, doch veel is er inwendig reeds veranderd. Reeds tweemaal moest men al weer de plaatsruimte vergrooten.

Eerst in 1895, toen er een orgel in de kerk geplaatst werd, werd er een kleine gaanderij in de kerk gebouwd en later in 1911 moest deze gaanderij weer aanmerkelijk vergroot worden omdat het gebouw al weer te klein bleek, om de groote schare te bevatten, die Zondag aan Zondag opkwam, om Gods Woord te beluisteren.

Het orgel was een geschenk van vele gemeenteleden aan de gemeente, en 't was zeker niet naar ieders godsdienstige gevoelen, dat het kerkgezag begeleid werd door het orgelspel. Niet ieder begreep, dat door het gebruik van een orgel het psalmgezag beter tot zijn recht zou komen, niet ieder kende nog ps. 150 in zijn toepassing op onze Godsdienstige samenkomsten. Maar langzamerhand kwam ook in dit opzicht een gunstige wending.

Ds. FRANSEN mocht bijna 10 jaar hier te Lisse arbeiden, maar daarna werd hij weer naar een ander deel van den wijngaard geroepen. Op 16 Dec. 1895 sprak Ds. FRANSEN zijn afscheid, en vertrok den volgenden dag naar Barneveld, waar hij na 2 jaar overleed, voor velen is Ds. FRANSEN door Gods genade ten zegen geweest, in veler harten leeft nog Ds. FRANSEN, en zal er blijven leven. De Heere kroonde Zijn knecht met genade en eere. Nu rust Hij daar boven, van al zijn arbeid en zijn werken zullen hem volgen.

Na het vertrek van Ds. FRANSEN brak voor de Geref. Gemeente van Lisse een treurige tijd aan. Een geest van ontevredenheid over de handelingen van enkele personen. De gemeenschap der heiligen, door elk der leden erkend, en elken Zondag aan de Gemeente voorgehouden, werd niet meer gevoelt. Geen beginselverschil maar enkel persoonlijke feiten, waren oorzaak dat er een scheuring in Christus kerk ontstond, te droevig haast om te noemen in de geschiedenis van een kerk, die zoo kan wijzen op 's Heeren daden en Zijn groote Wonderwerken. Waren de eerste broeders op zoo'n wonderlijke manier door den Heere bijeengebracht, hier werd niet meer gevraagd, wat wil de Heere? maar het Ik kwam op den voorgrond, en wat God vereend had, werd op droeve wijze vaneengescheurd, welke scheuring op Zondag 19 Sept. 1897 uitbrak; terwijl Ouderling TROMP voor de lessenaar kwam om voor te gaan in 't gebed, verlieten velen het kerkgebouw. Ja zelfs nog een scheuring brak uit bij de genen die eerst uitgetreden waren en zich bij de Chr. Gereformeerden hadden aangesloten.

De schrijver wil hier geenszins beoordeelen of de schuld geheel bij de uitgetreden ligt, want dikwijls gebeurd het onder Gods volk, al heeft men in beginsel het recht aan zijne zijde, dat ze de zaken te weinig aan den Heere durft toe te vertrouwen. Doch ieder van Gods volk, in welk Kerkgenootschap dan ook, zal erkennen dat het diep treurig is, zulke verwijderingen in een Christ. Kerk. De Heere Jezus sprak immers zelf: Vader, Ik wil dat ze één zijn, gelijk wij een zijn. En te Lisse wilde men niet een zijn.

Drie jaar lang was Geref. Gemeente vacant. In het ruime kerkgebouw had men een schut geplaatst om de toehoorders wat dichter bijeen te brengen. 't Was een droevig gezicht, maar toch! wie er nu ter kerk kwamen, zij waren nu toch één en eendracht maakt macht. Zoo langzamerhand voegden zich weer nieuwe leden bij het kleine, overgeschoten kuddeke, enkele uitgetreden kwamen weer terug en sloten zich, na schuldbelijdenis ook weer aan, zoodat het ledental zich weer spoedig uitbreidde en het schut weer weggenomen moest worden.

De Geref. Gemeente heeft ook veel te danken aan den nu ontslapen, maar onvergetelijken Ds. PIENEMAN, destijds predikant bij de Geref. Gemeente in Den Haag, die door den Heere gebruikt werd om de gemeente met raad en daad te steunen. Tijdens de vacature kwam Z. Eerwaarde

elke week uit Den Haag naar Lisse, om de jeugd op de Catechisatie te onderwijzen in de leerstukken der godzaligheid. Dikwijls ook trad Ds PIENEMAN voor de gemeente op en wist haar te troosten en te sterken.

Toch lag de begeerte, om een eigen voorganger te hebben, in de ziel der gemeenteleden. Och! wat zijn er een gebeden opgezonden door hen, of de Heere toch in Zijn groote genade ook voor Lisse een dienstknecht wilde beschikken. En ja! eindelijk was het ook voor Lisse als voor Zacharias: »Uw gebed is verhoord.« Want den laatsten Zondag van November 1898 deed de tegenwoordige predikant Ds. J. OVERDUIN zijn intree in de Geref. Gemeente, niet nog als Ds. maar als leerend Ouderling. Voor dezen diende Ds. OVERDUIN als oefenaar de Geref. Kerken en voor 't laatst als standplaats Boskoop. Vandaar werd hij naar Lisse beroepen, welk beroep hij, als een beroep van God gezonden, kon en mocht opvolgen. Zijn werk is niet ongezegend gebleven. Een jaar nadat Ds. OVERDUIN te Lisse gekomen was, werd hij door Ds. PIENEMAN als predikant bevestigd. Veel tot lof van deze leeraar te zeggen, zou niet betamen, aangezien ieder overtuigd is, dat Ds. OVERDUIN zou zeggen: Niet mij, o, Heere! maar Uwen Naam zij de eer.

Toch mogen we niet verzwijgen, dat zeker ook wel door het rusteloos werken van Ds. OVERDUIN onder 's Heeren zegen de gemeente zoo uitgebreidde, dat het in 1911 noodzakelijk bleek, om meer zitplaatsen aan te brengen en dat doel heeft de Kerkeraad bereikt, door de gaanderij aanmerkelijk te vergrooten en nu nog zijn er maar weinig plaatsen onverhuurd. Een tweede vrucht van Ds. OVERDUIN's werken is voorzeker het stichten der Chr. School. Dat schoone gebouw met zijn acht lokolen is een monument voor Ds. OVERDUIN. Hij bracht de gemeente tot inzicht; onze kinderen moeten onderwijs ontvangen naar en op grond van Gods Woord. En was ook het begin van onze Chr. School klein en gering, de Heere heeft ook die pogingen zoo kennelijk gezegend, dat nu ongeveer 300 kinderen uit alle kerkgenootschappen dagelijks onder bearbeiding zijn van onderwijzers en onderwijzeressen, die zich gebonden achten aan Gods onfeilbaar Woord, mocht het zijn, hun en den kinderen tot tijdelijk, maar bovenal tot eeuwig heil.

Iedereen kent en mint Ds. OVERDUIN als den van God gezonden dienstknecht, die zijn gaven en zwakke krachten in 's Heeren dienst trouw wil besteden.

Na al het gelezene verwondert het ons zeker niet, dat op 6 Sept. 1915 de gemeente samen kwam om te gedenken, hoe de Heere 50 jaar lang gewaakt en gezorgd had voor de Geref. Gemeente van Lisse. Met recht mocht toen Ds. OVERDUIN de Gemeente bepalen bij het woord uit Ef. 2 : 20 : *Gebouwd op het fundament der Apostelen Profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen.* En is dat waar, dat de gemeente gebouwd is op zulk een fundament, dan geen nood. Wat stormen dan ook moge woeden, wat ook moge vergaan, de Geref. Gemeente zal blijven bestaan, want zij is gebouwd op het eenig ware fundament, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is!

Schenke de Heere de Gemeente met Leeraar en Kerkeraad vergeving van zonde, en spare Hij in Zijn groote lankmoedigheid allen te zamen nog lang tot eer Zijns Naams, die te prijzen is tot in eeuwigheid, is de wensch des

SCHRIJVERS.

Waarde Lezers!

Toen mij verzocht werd deze predikatie, welke door onzen gel. Leeraar bij herdenking van het 50-jarig bestaan der Geref. Gemeente te Lisse is uitgesproken, opnieuw te doen uitgeven en er een kort voorwoord bij te schrijven, was ik hiertoe, hoe onbekwaam ook, dadelijk bereid.

Niettegenstaande de Satan er altijd op uit is de Kerke Gods te onderdrukken, mocht zij deze 50 jaar tot opbouw der Geref. Gemeente in Lisse gestadig de nabijheid des Heeren ondervinden en mag zij wel zeggen: Eben Haëzer.

Mocht dit boekje met aanhangsel over de wording der Geref. Gemeente te Lisse strekken tot verheerlijking van Gods Naam en tot nut en zegen voor velen.

Moge de Heere voorts geven door de genade des H. Geestes te volharden in de leer, waarin de dierbare Zaligmaker Jezus Christus als de eenige Redder en Verlosser van zondaren wordt verheerlijkt, opdat Gode de eer moge krijgen van al Zijn werken en niet de mensch, zooals door onze gel. Leeraar in de volgende regelen is verklaard.

H. VAN VOORST Jz.

LISSE, 6 Januari 1917.

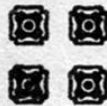
LEERREDE

VAN

Ds. J. OVERDUIN

gehouden bij gelegenheid van de herdenking van het 50-Jarig bestaan der Gereformeerde Gemeente te Lisse op
— 6 September 1915. —

**Vooraf met een kort overzicht
der Geschiedenis van de
Gereformeerde Gemeente
:- te Lisse. :-**

VERKRIJGBAAR BIJ H. v. VOORST Jz. TE LISSE
à 25 CENTS.

LEERREDE

GEHOUDEN DOOR Ds. J. OVERDUIN, 6 SEPTEMBER 1915.

EPH. 2 : 20.

Voorzang Ps. 95 : 1.

Zoo zijn wij dan heden saamgekomen om met de Gem. stil te staan bij de weldaden haar geschonken. Immers dat moet de Gem. nopen tot ware dankbaarheid. 50 Jaar geleefd te hebben, onder het dierbaar licht des Evangeliums. Hoe vele die dat alles missen, die weggezonden liggen onder het on- en bijgeloof.

Maar nu is het vooral voor ons de vraag of wij een levend lidmaat van Christus zijn, want vreeselijk zal het voor ons zijn geleefd te hebben onder het rijke aanbod van vrije genade en er geen acht op geslagen te hebben. De Heere zegt ons; die den weg geweten hebben, en niet bewandeld, die zullen met dubbele slagen geslagen worden, en ach, ik vrees, dat er nog o zoo velen in ons midden zijn, die onder al die weldaden nog onbekeerd zijn, die van dien dierbare Heere Jezus niets willen weten, ja met hun daden toonen; wijk van ons, aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust. O, mocht het u nog eens ter harte gaan, dat de Heere alzo veel arbeid der liefde aan u bewezen heeft van uw prille jeugd af en heeft laten toeroepen: ach arm zondaar wend u tot Mij, en wordt behouden; want Ik ben God en niemand meer. Maar wellicht denkt gij, wij kunnen ons maar zoo niet tot God bekeeren dat is immers een daad Gods, ach ja dat is volkomen waar, geloofdet gij het eens in waarheid dat gij uzelf niet bekeeren kunt. O, wat zoudt gij dan gaan roepen met de kerke Gods, Heere bekeerd Gij ons en wij zullen bekeerd zijn.

Nu, mocht de Heere, daartoe dit avonduur van herinnering, nog tot een rijke zegen voor onze onsterfelijke ziel gebruiken.

Volk van God, mocht gij eens een hart ontvangen met ware dankbaarheid. Wat kan het er ook dikwijls ver vandaan zijn, om den Heere hartelijk te danken voor al die zegeningen aan ons bewezen, dat zijn wij toch zoo duur verplicht en de Heere is het toch zoo eeuwig overwaardig. Wij hadden nooit naar God gevraagd of gezocht. Lagen wij daar ook niet op de vlakke des velds vertreden in ons bloed. Zie eens op uw gansche weg en gij zult uitroepen met de kerke Gods: niet ons, niet ons o Heere, maar Uwe Naam alleen zij de Eere! Komt schikken wij ons dan nog vooraf tot het gebed, dat het den Heere nog mocht behagen, een waar dankoffer in onze ziele te bereiden door Zijnen Dierbaren H. Geest.

Zingen Ps. 103:1—2.

De Apostel spreekt in Eph. 2, dat Joden en heidenen als uitverkoornen Gods, gebouwd zijn op een hoeksteen (n.l. Jezus Christus). Zoo gaan wij u wijzen:

- 1o. Op de hoeksteen Jezus Christus zelf.
- 2o. Op de leer der Profeten en Apostelen.
- 3o. Op de vastigheid van dat gebouw.

Toehoorders, alle geloovigen, beiden Joden en heidenen zijn gebouwd op het fundament der Apostelen en Profeten. Zij hebben allen een en dezelfde grondslag. De Christus der Schriften is het eenige, maar ook het onwankelbare fundament waarop hun geloof en hunne hoop gevestigd is. Op dezen grondslag worden zij als levende steenen, tot een geestelijken tempel opgebouwd, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen.

Hoeksteen, deze dient, om het gebouw veilig te doen rusten, en des zelfs muren door een onverbreekbaren band samen te vereenigen. Zoodanig is nu Jezus Christus aan ons geopenbaart volgens Gen. 3:15, waar de Heere het allereerst gesproken heeft: Ik zal vijandschap zetten tusschen u en tusschen deze vrouw, en tusschen uw zaad en tusschen haar zaad; datzelve zal u den kop vermorzelen en gij zult het de

verzenen vermorzelen, hierin hebt gij de eerste openbaring van het Genadeverbond, hetwelk van eeuwigheid tusschen God en God is opgericht Ps. 2, Eph. 1:4.

Die onderhandelingen tusschen den Drieëenigen God was omtrent den uitverkoornen, opdat zij allen weer in de zaligheid bij God zouden verkeerden, en dat zonder eenige verdienste van hun zelve, volgens Paulus' brief aan de Rom. die alsdan beschrijft de leer van vrije genade. Zoo wordt dan Adam en Eva weer direct in de zaligheid van God gezet, en alzoo maakte de Heere onderscheid tusschen de uitverkoornen en verworpingen. Zoo als wij zien in het offeren van Kaïn en Abel — Abel niet in de zaligheid gezet omdat hij beter was, maar alleen omdat hij een uitverkoren vat bij den Heere was. Zoo zien wij dat God in die eerste heilsbelofte alles voortzet, zoodat in de plaats van Abel komt Seth te staan, en de Heere aan de aartsvaders van mond tot mond Zijn Woord bekend maakt, ook weer na den Zondvloed met het geslacht Sem waaruit Abraham werd geroepen, als een afgodendienaar uit het Ur der Galdeeën, waaruit wij zien het genadeverbond met Abraham, waarin de Heere beloofd: en in uw zaad zullen allen volken der aarde gezegend worden, ja voornamelijk uit hem zouden profeten en priesters voortkomen en zoover het vleesch aanging de Christus, de priesters als voorbeelden of type van Christus, de profeten, waarvan Petrus getuigd, dat ze hebben geprofeteerd, door den Geest die in hen was van het lijden, dat op Hem komen zou en de heerlijkheid daarna volgende. Gal. 4:4. Wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijnen Zoon gezonden geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet. Zoo is Christus in Zijn gansche lijden en sterven de hoeksteen geworden van het geestelijke gebouw, zoowel oud als nieuw Testament.

Ten 2o. Waarin de apostelen zijn voortgegaan om die leer der H. profeten in Jezus Christus te blijven verkondigen, niet alleen de joden maar ook de heidenen zoodat nu na Christus hemelvaart de scheidsmuur tusschen jood en heiden is weggevallen, zoodat wij nu krijgen de kerke Gods over de ge-

heele aarde, uit alle geslachten, natie en volkeren, nu worden al die uitverkorenen door middel van dat Woord der prediking en door den H. Geest samen gebracht, zoodat het is een geloof, een doop, en eene Heere. Zoo is en blijft dan de Drieëenige God de stichter en voortzetter van dat gebouw van het paradijs tot den jongsten dag.

Nu heeft de kerke Gods een zeer groote strijd te strijden, zoolang zij hier op aarde is, tegen duivel, wereld en hun eigen vleesch. Daarbij komt, dat er zooveel hout en steen in dat geestelijk gebouw is dat er niet in hoort, wat de Heiland noemt, het onkruid in den akker, waarbij Jezus zegt tot Zijne discipelen: laat het beiden staan, opdat zij niet mogelijk het goede zoude uitrukken en 't kwade laten staan.

Toehoorders. Zoo gaan wij nu spreken over de Deformatie en Reformatie der kerke Gods, zooals wij die vinden onder de oude bedeeeling als wij letten op Salomo's afgoderij, die zijn hart neigde tot de afgoden, waaruit ontstond de scheuring van het Rijk Israëls, zoodat 10 stammen van Israël zich afscheurden, waarover Jerobiam koning werd en eene Rehabiam koning werd over het Rijk van Juda. Het rijk van Israël verviel direct tot afgoderij en Juda volgde ook daarin, zoodat vele koningen van Juda de afgodendienst aankleefden, die het volk afkeerig maakte van den God hunner vaders, den God van Abraham, Izak en Jakob, zoodat er dan weer onder de regeering van vrome koningen een Reformatie plaats greep, zooals onder Hiskia, Josia en meer anderen. Zoo ging het onafgebroken voort, tegelijk met de straffen en oordeelen Gods, zooals wij zien, de wegvoering naar Babel en tenslotte cijnsbaar gemaakt onder het Romeinsch Rijk. In die tijd is de Koning Zijner kerk zelf gekomen (nl. Jezus Christus) en heeft de verlorenen schapen van het huis Israëls bijeengebracht. De Joden in het algemeen, verwierpen de Christus als de beloofde Messias en zij hebben gezegd: kruis Hem, kruis Hem, Zijn bloed kome over ons en onze kinderen, dat is de val der Joden geweest en der Heidenen oprichting. Met de

komst van Christus krijgen wij Zijn dood en begrafenis, opstanding en hemelvaart, zitting ter rechterhand Gods des Vaders, en daarna de uitstorting des H. Geestes op alle vleesch. Hand. 2; de bedeeeling des Nieuwe verbonds, waarin wij nu al bijna 2000 jaren leven. Nu is het ook alzoo gegaan met de kerk des Heeren in de nieuwe bedeeeling. Deformatie en Reformatie volgens onze Kerkgeschiedenis, waarop wij nu niet in den breedte over zullen spreken, laat het ons genoeg zijn, als wij zeggen, vanaf de 4e eeuw af is de kerk des Heeren in verval geraakt, tot de 16e eeuw. In het jaar 1517 was ze zoo weggezonden in het bijgeloof, dat ze bijna niet meer zichtbaar was, evenwel zij was er nog gedurig kwam dat uit, o.a. had men Hus die 100 jaar voor de Reformatie werd verbrand om de waarheid. Den 31 Oct. sloeg Luther door de kracht Gods zijn 95 stellingen aan op de deur der kerk van Wittenberg. Zwaar bestreden en ten slotte voor de Keizer geroepen te Worms, hooren wij hem na zijn verdediging der waarheid zeggen: Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij, amen. Zie zoo werd van dien dag af het Woord des Heeren tot zijn recht gebracht, en Gods volk weer verlost van het juk des bijgeloofs. Zoodat wij van toen een wettige vergadering kregen van godvruchtige dienaren met het Woord in hun midden om alle ketterijen uit te bannen, zooals voornamelijk in dien tijd de dweeperij van Doopsgezinden en later allerlei slag, toen vooral de Remonstranten, welke zulk een beroering in onze landen heeft teweeggebracht en ten slotte de Dortsche Synode 1618—19 heeft beslist, waaruit wij zien de zuiverheid der kerk te dien dagen. Doch zien wij ook weer hoe die kerk onzer vaders is afgeweken en nu niet in 't bijgeloof maar contrarie in ongelooft, zoodat men er toe kwam om die leerstellingen der Dortsche Synode, die gegrond waren op de zuiverheid van des Heeren Woord te verwerpen en in het jaar 1816 de D.K. voor oud en versleten weg te doen, neen daar moest een Haagsche-Kerkorde voor in de plaats komen, zoodat daarmede het hek werd opengezet voor alle goddelooze ketterij en men mocht nu

vrij prediken dat Gods Woord een fabelboek was en alle wonderen daarin vervat, leugens en bedrog was. Zoo woekerde het ongeloof met kracht voort, tot op dezen huidigen dag toe. Evenwel er kwam een Reformatie, zooals wij weten uit de kerkgeschiedenis. De godzalige Ds. Kok van Ulrum was de eerste die protest teekende tegen de Haagsche-Synode, het duurde niet lang daarna of Ds. Kok werd vervolgd, met veel haat en vijandschap uit de kerk verbannen, en geldboeten opgelegd enz. waaruit men van toen af weer een Reformatie kreeg, mannen als Ds. DE HAAN, Ds. BRUMMELKAMP, Ds. VAN VELZEN en meer anderen hebben dit ondervonden dat zij uiteengejaagd werden, ja sommigen zelfs gevangenisstraf ondergingen. Tenslotte kwam hierin ook verandering. De Regeering wilde deze schikking treffen, dat als degenen die om het Woord uitgeworpen waren den naam van Afscheidenen aannemen wilden, mits afstand doende van alle kerkelijke voorrechten, zelf de zorg van tractementen en onderhouding der armen en weezen op zich nemenden, zij dan ongehinderd konden vergaderen. Dit laatste om alle ellende te voorkomen werd toegegeven en zoodoende kreeg men weer een onderlinge twist onder de broeders, de eene gemeente met Leeraar bukde en nam de nu nog bestaande Afscheidene gemeente aan en de andere niet, die bleven op zich zelven staan de z.g. Ledeboerianen en Gem. onder 't kruis. Zoo was het dan ook hier gesteld te Lisse in het jaar 1865. Bij deze gelegenheid zullen wij hiervan iets naders zeggen. Voor het jaar 1865 woonden hier eenige menschen, die zich niet vereenigen konden onder het juk der Haagsche Synode.

Deze menschen, inzonderheid SEGERS, VAN VOORST, MOOLENAAR, MIJNDERS, VAN AALST en NEUTEBOOM hebben het eerst vergaderd onder elkander ten huize van SEGERS, ook wel werd er gezelschap gehouden op 't keukenhof bij VAN VOORST. Ten slotte zijn de broeders in overleg gekomen om een Gemeente te stichten, hiertoe heeft vooral NEUTEBOOM bijgedragen een man zachtmoedig met genade en goed verstand. Er werd besloten voorloopig in een kamer bij SEGERS kerkelijk te

vergaderen, waar dan ook 's morgens de Gem. samen kwam. Het kerkgebouw is gezet op de Kanaalstraat, (toen genoemd Broekweg). Voor het eerst heeft Ds. EICHORN van Haarlem een woord van inwijding gesproken naar aanleiding van 2 Kor. 7—10. Men zou zoo zeggen dat is toch geen woord van inwijding. Doch ziet gel. toeh. de Heere gebruikte dit woord tot bekeering van een die louter uit nieuwsgierigheid eens kwam luisteren, deze man was HELLEMAN zoodat hij die ware droefheid tot God ondervinden mocht. Terecht een gezegende inwijding. Kort daarop trof de pas in aanzijnde Gem. een zware slag. Broeder NEUTEBOOM werd door een pokziekte weggenomen. Onder Ds. MEULENBRUGGE is een nieuw en flink kerkgebouw gezet, deze was de eerste die hier de gemeente diende tot het jaar 1869 en is den 11den Juli van deze Gem. vertrokken naar een andere wijngaard, na hem heeft broeder WIJTING als oefenaar de Gem. gediend tot het jaar 1876, deze verliet haar om de Gem. van Goes in Zeeland te stichten. Toen is in het jaar 1879 Ds. ELIAS FRANSEN consulent geworden van deze Gem. en is deze in het jaar 1886 voor de tweede maal beroepen, welk beroep zijn Eerw. heeft aangenomen, en die den 28e Maart deszelfden jaars zijn intrede deed. Deze heeft met vrucht en zegen hier gearbeid tot het jaar 1895 en is toen naar een andere wijngaard geroepen en van hier vertrokken naar Barneveld. Na deze ontstond er een droevige scheuring der broeders, in deze toestand heeft de Gem. veel steun ondervonden van wijlen Ds. PIENEMAN, die de Gem. 3 jaar heeft bijgestaan met prediken en catechiseeren, daarna is de Gem. overgegaan om te beroepen als oefenaar br. OVERDUIN van Boskoop deze als leerend ouderling bevestigd is in het volgende jaar als Leeraar in het ambt gezet door Ds. PIENEMAN en zoo mogen wij als uw Leeraar tot heden toe staan in het midden van u.

Wat al een zegeningen Gem. van Lisse waar de Heere ons in heeft laten deelen, o dat wij dan maar meer en meer gebouwd mogen worden op den uiterste hoek-

steen Jezus Christus; komt zingen wij uit den 68sten Psalm daarvan vers 5.

Gel. toeh. wij mogen wel zeggen niet menschen of een mensch maar de Heere zelf is de stichter geweest van deze wijngaard. In Zijn aanbiddelijke wijsheid was het, Zijne kinderen van ginds en elders alhier bijeen te vergaderen en in hunne harten te geven om in eene kerkelijke bediening het zuivere Woord Gods te hooren. Zoo mogen wij thans herdenken het 50-jarig bestaan der Gemeente. Wat het die menschen gekost heeft, in het bijzonder de broeders G. SEGERS en v. VOORST en later nog broeder TROMP en anderen daarop zullen we nu niet ingaan. Maar gel. zijn wij nu al een levend lidmaat van Jezus Christus? Wij reizen naar die geduchte eeuwigheid, immers het zal ons niet baten al roepen wij in eenen vorm, onze tempel, onze tempel is deze, en straks nog als voor eeuwig weg te zinken in de hel. O vreeslijk als al die arbeid der liefde die de Heere hier geschonken heeft, nog tegen ons zal moeten getuigen, een hel bij een hel zal dat uitmaken, de weg geweten en niet bewandeld en te zeggen, wijk van ons, want aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust. Och dat wij toch mogen bedenken, wat tot onzen vrede noodig zij, om wel getroost te leven en zalig te mogen sterven.

Volk van God dat is uw voorrecht, als levende steenen zijt gij gebouwd op de uiterste Hoeksteen Jezus Christus en daarom kunt gij recht dankbaar zijn. Eerst dat gij geboren wierd onder het licht des Evangeliums, ten andere en bovenal dat het door Gods Geest aan uw arm zondaarshart werd geheiligd en toegepast, zoodat gij uzelf kreeg te zien als een doodliggend zondaar waarover gij zeer bedroefd werd en uit het gemis tot God begon te roepen en door 't geloof kwam te getuigen ik zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheid. Maar zegt gij, ik durf dit niet te zeggen op dien Hoeksteen Jezus Christus gebouwd te zijn, welnu bid dan den Heere om vermeerdering uws geloofs, om te mogen komen

tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods, om tot lof en eer van den volzaligen God hier reeds door het geloof werkzaam te mogen zijn, en eenmaal daarboven volkomen den Vader en Zoon met den H. Geest alle lof en eer en heerlijkheid toe te brengen tot in eeuwigheid. Amen.

Slotzang Ps. 150 : 1—2.

